СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 64. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 19-го березня, 1937. VOL. XLV. No. 64. Jersey City, N. J., Friday, March 19, 1937. THREE CENTS

УРЯД І СУДИ ПРОТИ СИДЯЧИХ СТРАЙКІВ

ДІТРОЙТ. — Страйкуючі автомобільні робітники підприємства Крайслера не послухали судового приказу й не покинули 8 фабрик підприємства до середи рано, як це приказав суд. У той час, як сидячі страйкарі мали покинути фабрики, під фабриками зібралися десятки тисяч робітників на голосні демонстрації за страйк.

Френк Мерфі, ґубернатор стейту Мішіґен, видав до робітників осторогу, що як вони не послухають, стейтовий уряд буде примушений ужити проти них сили, бо, мовляв, суди мусять бути пошановані.

Ґубернатор видимо був поражений пошестю сидячих страйків у цій околиці.

КОНҐРЕС ГОВОРИТЬ ПРО СИДЯЧІ СТРАЙКИ.

ВАШИНҐТОН. — Ціла низка сенаторів виступила з гострими нападами на сидячі страйки, що повстають по всьому краю в великому числі.

Виступали з промовами між іншими сенатор Гайрем Джансон, републиканець з Каліфорнії; Джеймс Гемилтон Луис, демократ з Ілінойс; та Вилйем Кинґ, демократ з Юти. Всі вони висказували страх, що дальше поширення сидячих страйків може довести до поважних заворушень, розкладу торговлі й промислу та далеко йдучих політичних замішань, серед котрих у краю може повстати диктатура або фашизм.

СИДЯЧІ СТРАЙКИ ШИРЯТЬСЯ.

НЮ ЙОРК.—Сидячий страйк у крамницях Вулворта перекинувся вже до цього міста й захопив тут дві крамниці: одну на 14-тій вулиці в Мангетені, а другу в Бруклині.

Дівчата, що продають у цих крамницях, не вийшли наніч з крамниці, але розложилися в них спати. Вони дістали постіль і поживу від своїх родин.

Підприємство внесло в суд позов проти страйкарів. Під крамницями йдуть демонстрації симпатиків.

УГОДА МІЖ СТАЛЕВИМИ ПІДПРИЄМЦЯМИ Й РОБІТНИКАМИ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — Сталеве підприємство "Юнайтид Стейтс Стіл Корпорейшен" й робітники, що признають Комітет для Промислової Орґанізації, підписали угоду про умовини праці.

Угода буде обовязувати рік. Є вона доповненням угоди з 2-го березня. Вона признає Орґанізаційний Камітет Сталевих Робітників за представника робітників. Угода відноситься до 160,000 робітників.

Інші сталеві підприємства заявили охоту говорити з цим комітетом.

БУРЛИВИЙ СТРАЙК ШОФЕРІВ У ШІКАҐО.

ШІКАҐО. — На тлі страйку шоферів таксівок прийшло тут у частині міста, званій Луп, до поважних заворушень. Страйкарі перевертали таксівки шоферів, що не вийшли на страйк, побивали страйколомів, викидали їдучих автами гостей на вулицю й билися з поліцією, як ця прийшла на допомогу страйколомам.

На страйк вийшли 5,500 шоферів підприємства „Єлов Кеб Ко." та „Чекер Тексі Ко.". Федеральні урядники пробували довести до якогось замирення, але це їм не вдалося. Як підприємства пробували вживати до вдержання руху таксівок страйколомів, вибухли заворушення.

УРЯД БОЇТЬСЯ НОВОЇ ДЕПРЕСІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар рільництва Волес признав, що федеральний уряд побоюється, що край іде до нового промислового оживлення, по котрім одначе може легко наступити нова депресія, не лекша від депресії з 1929 року.

Уряд думає тепер над способами запобігти новій депресії.

ЖІНКА ПОЧИНАЄ ОБЛЕТ СВІТА.

ОВКЛЕНД (Каліфорнія).—Відома летунка Амелія Ірґарт вилетіла в середу на нову подорож довкола світа. Думає вона летіти менше-більше коло рівника та відбути дорогу 27,000 миль. В 4 годині по вилеті вона прислала радіову депешу, що знаходиться вже 700 миль від місця вилету. Її перша стація на Гавайських островах.

Рівнож з нею полетіли до Гаваїв два літаки підприємства „Пан Американ Ервейз".

ЗАГОСТРЮЮТЬ ІМІҐРАЦІЙНІ ЗАКОНИ.

ВАШИНҐТОН. — Не дивлячися на те, що уряд остерігав конґрес не нарушувати „добро-сусідських" відносин з Канадою, палата послів ухвалила закон про обмеження правильного переїзду чужинців почерез границю на роботу до Злучених Держав.

УРЯД ЗНОВУ ПЕРЕПРОШУЄ.

ВАШИНҐТОН. — Д-р Ганс Лютер, німецький амбасадор, зложив перед американським урядом протест проти нових висказів нюйорського міського посадника Ля Ґвардії проти Гітлера. Протест відноситься до промови Ля Ґвардії на масовім вічу проти націстів, що відбулися в Ню Йорку останнього понеділка.

Секретар стейту Кордел Гол порозумівся телефоном з президентом Рузвелтом та повторив свою попередну заяву на ноту німецького уряду проти першої промови Ля Ґвардії проти Гітлера. До старої заяви Гол додав висказ надії, що обі сторони, які взялися тепер до лайливих висказів, прийдуть скоро до висновку, що й для Злучених Держав і для Німеччини буде краще, як вони знайдуть собі інші справи, котрі можна обговорювати спокійно.

СМЕРТЬ В ОГНІ.

КЕЙЛОР (Верджінія). — Підчас пожару фармерських будинків 28-літнього фармера Ґренвила Айерса згоріла його жінка, 3-дневе немовля, 2-літня дочка й наймичка. Самий Айерс утік з найстаршою дитиною.

ЧИ КАНАДА ДАЛІ БУДЕ ЗБРОЇТИСЯ?

На це питання відповідає лідер С.С.Ф. Дж. С. Вудсворт. Він заявив у Гемилтоні, що теперішня позиція в буджеті 37 міліонів на національну оборону є лиш започаткованням великих зброєн Канади. Канада сама не потребує ані війська ні зброї, бо Злучені Держави ніколи не дозволять, щоб Канаду забрала чи Японія чи яка европейська держава. Він вірить, що Канада збро̄їться лиш тому, щоб евентуально взяти участь в інших збройних конфліктах поза границями Канади.

ОЧІКУЮТЬ ВЕЛИКОГО ВИВОЗУ ПШЕНИЦІ.

Европейські держави кинулися викупити всю арґентинську пшеницю. У звязку з цим сильно підскочили ціни на світових ринках. Є певні вигляди, що опісля европейські краї проковтнуть запаси канадійської пшениці. Анґлійські млини рішені купувати збіжжя без огляду на ціну. Це військові магазини накопичують запаси хліба.

ЧИ БОЛИТЬ, ЯК ВІШАЮТЬ.

Д-р Д. Плоф, котрий був присутній підчас 18 екекуцій через повішення, зложив зізнання перед комісією оттавського парляменту, в котрих запевняє, що смерть через повішення не справляє жадних болів.

БОМБИ ПРОТИ ЛЕДУ.

Ріка Морава в Югославії замерзла. Замерзлу частину ріки рішили звільнити від ледів при помочі артилерійського вогню. Та цим робом не осягнули цілі. Аж бомби, кинені з літаків, порушили леди, що сплинули.

ЗАЛІЗНИЦІ ТРАТЯТЬ НА КОМПЕТИЦІЇ З ТРОКАМИ.

Представник Канадійських Національних Залізниць заявив у сенаті, що в 1936 році обі залізниці втратили внаслідок компетиції троків і автобусів $38,000,000. Троки ведуть компетицію в перевозі багажу не тільки в провінціях і між провінціями, але були випадки, що з Вінніпеґу доставляли рибу троками до Ню Йорку й інших міст. Тому, що перевіз троками дешевший залізниці домагаються одностайної тарифи для залізниць і троків та автобусів.

ПОЛЬСЬКЕ БОГОСЛУЖЕННЯ В ПРАВОСЛАВНОМУ СОБОРІ.

Вильно. В православному соборі в Барановичах дня 1-го лютого ц. р. перший раз відправили богослуження в польській мові. По пол… ки також виголосили проповідь і хоральні співи. Богослуження відправили на інтенцію президента Польщі з нагоди його імянин.

ЧОМУ НЕ СПАСЛИ РОДИНУ РОС. ЦАРЯ НИКОЛАЯ II.

Як відомо, свого часу появилися були в пресі поголоски, що анґлійський король не хотів помогти в утечі з Росії царській родині й тому вона попала в руки большевиків та й погибла. Отже покійний король Анґлії Юрій V припоручив свому синові й престолонаслідникові Едвардові VIII оповістити книжку з доказами як він, Юрій V, не тільки бажав спасти життя царської родини, але зробив у цій цілі все що міг, а саме: Порозумівся з німецьким цісарем Вільгельмом II й одержав від нього словочести, що німецька военна фльота перепустить анґлійський корабель, який везтиме царську родину з Росії до Анґлії з тим, що той корабель задержиться по дорозі в Данії. На тій підставі тої умови дійсно виплив з Анґлії анґлійський кружляк і німці не полювали на нього, шануючи слово свого монарха. Одначе тоді анґлійське правительство з внутрішньо-політичних причин спротивилося приїздові російського царя до Анґлії (мабуть побоювалося аґітації лівих і ослаблення нею Анґлії в часі війни). Довідавшись про це, цар Росії та його жінка рішилися остати дома. Книжка з документами про це вже майже готова. Працю над її викінченням перервало уступлення з престола Едварда VIII. Вона буде викінчена під доглядом нового короля Анґлії Юрія VI.

ЯК ОБЧИСЛИТИ КІЛЬКІСТЬ ФАРБИ.

Докладно годі означити кількість фарби(потрібної до помалювання якоїсь поверхні, а це тому, бо й поверхня буває неоднакова, або рапава, й фарба таксамо неоднакова, одначе у приближенню можна це зробити в такий спосіб; Множимо довжину даної поверхні через ширину чи височину, а одержані стопи ділимо через 200. Число, яке вийде, покаже в приближенні кілько ґальонів фарби потрібно до помальовання даної поверхні два рази.

ЖІНКА СТРІЛИЛА ДО ДИПЛЬОМАТА.

ПАРИЖ. — На одній паризькій залізничій стації, молода, елеґантно убрана дама підійшла до відомого французького дипльомата, ґрафа Шамбрена і віддала до нього револьверовий стріл. Куля поцілила його в стегно. Арештована дама відмовляється подати причини свого вчинку, тільки говорить, що ґраф сказав на неї щось погане тому мужчині, котрого вона кохає, і він її покинув. Та призвіща цього мужчини вона не хоче видати, бо каже, що він займає дуже високе становище й це його скомпромітувалоб.

КВЕБЕКСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ПІДНОСЯТЬ ГОЛОВУ.

На великому 10,000-му мітінґу французьких націоналістів, котрі відлучилися від Національної Унії, проголошено публично таку доктрину: „Канада для Канадійців, а Квебек для французьких Канадійців".

ПРОТИКОМУНІСТИЧНА ВИСТАВА.

Рухома протикомуністична вистава, зорґанізована під кличем „Большевизм — ворог світу ч. 1", переноситься з одного до другого міста Вестфалії (Німеччина). Вистава гарно наладнана. Вона показує безліч документів, схем і знимок, що доказують розкладову діяльність комунізму. Окремий фільм звертає увагу на протирелігійну поставу комунізму. Виставу відвідує багато публики.

„КАМЕНЯРІ" ПРОТИ РАДИКАЛІВ.

Львівські „Українські Вісти" пишуть:

У пятницю, 12. лютого вечером, прохожі могли побачити при вулиці Міцкевича ч. 7., де міститься Централя Радикальної Партії дивне видовище. На дорогу летіли вибиті шиби, крісла, радіоапарат, патефон та інша обстановка каменярської домівки.

Що сталося? Напали на радикалів фашисти?

Ні, це таки свої каменярі нищили свою домівку.

Як нас інформують, справа представляється так: Провід орґанізації „Каменярі" є в руках радикалів. Радикали намагаються теж каменярів переробити на соціял-радикалів. Подавляюча більшість львівських каменярів не були радикалами, а до тої орґанізації вступили просто з відчуття потреби орґанізованости.

На тому тлі вже довщий час панував серед львівських каменярів фермент. У пятницю трісла остаточно бомба. Каменярі виповіли послух радикальним вождам, а коли їх намагалися усунути з домівки, вони примусили до втечі пп. Стахова, Остаповича, Петра Матчака і др., а після того здемолювали домівку.

КРІЗА СЕРЕД КАНАДІЙСЬКОЇ МОЛОДІ.

На цю тему говорила на великім мітінґу молоді в Вінніпеґу молоденька К. Вудворс, котра між іншим ствердила, що около пів міліона молоді ніколи не одержать праці.

ЩЕ ОДИН ФРАНЦУЗ ДЕМАСКУЄ СОВЄТИ

ПАРИЖ. — Французький ціялістичний провідник, Леґе, який довгий час був приятелем Совєтів, повернув зі своїх відвідин Москви і на сторінках паризького часопису „Попюлер" опублікував свої враження. Він пише, що робітники в Совєтах страшенно бідують. Безробітні у Франції живуть значно краще, ніж ті, що в Совєтах постійно працюють. Дослівно він каже таке: „Директорові Горловки я сказав, що це просто нелюдяне поступовання призначити робітникам таку низьку заплату, бож при соціялістичному режимі всім мусить бути забезпечений рівний кусок хліба. Мені відповіли, що забезпечувати хлібом усіх у рівній мірі несправедливо. Навпаки, необхідна нерівність, бо тільки вона змусить робітників більше працювати й удосконалюватися. Хай читач сам судить про моє здивування, коли з уст директора комуніста я почув цю безжалісну мову, яка нічим не відріжняється від мови наших капіталістів".

БОЛЬШЕВИЦЬКА БУРЖУАЗІЯ ХОЧЕ „ГРАТИ ПАНІВ".

МОСКВА. — В Совєтах влада дозволила носити фраки і смокінґи, вона навіть поручає ношення цього одягу, щоб тим способом підкреслити поступ цивілізації в СССР. Але доступити тих одягів можуть тільки ті люди, які заробляють великі гроші, бо один одяг коштує в СССР 300 долярів. Проте покупців є багато, так що кравці не можуть їх всіх обслужити. Найбільше клопоту завдають новітній совєтській аристократії тверді сорочки і ковнірці, яких конче потрібно до фраків і смокінґів, бо на цілу Москву є тільки одна пральня, яка вміє на твердо прасувати. Совєтська преса домагається, щоб в цьому відношенню „індустріялізація зробила прорив".

ИДУТЬ ПОСЛІДОВНО ДО ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНЦІВ.

ВАРШАВА. — Польський сойм ухвалив закон про примусовий викуп землі від тих людей, яких уряд уважатиме відповідними. Український посол Тершаковець з приводу цього заявив: „Цей законопроєкт звернений виключно проти українців, бо на основі цього закону можна буде відобрати українським селянам землю від 1919 року, що вони її купили від кольоністів. Тому цей закон витворить траґічне положення для українського населення. В Галичині нема місця для кольоністів. Населення голодує цілий рік. Українське населення, що живе від віків на цій землі, має право до землі, що її будуть парцелювати. Якщо цей закон увійде в життя, він викличе велику розпуку. Нужда на українських землях, дійсно жахлива".

ПРОТЕ УГОДОВСТВО КОРІНИТЬСЯ ГЛУБОКО В ЇХ ЖИЛАХ.

ВАРШАВА. — Український посол В. Мудрий, один з ініціяторів так званої „угоди", виголосив в соймі промову, в якій між іншим сказав: „Перед неповна двома роками відповідальні чинники української політики у Польщі зревідували свою дотеперішню політику, а занявши позитивне становище до польської держави, дали почин до поправи польсько-українських взаємин... Одначе мушу ствердити, що велика ідея порозуміння обох народів в імя кращого майбутнього не знайшла відповідного відгуку у значної частини польського громадянства, зокрема того, що живе побіч нас". Так заявив головний ініціятор угодовства. Та хоч сам признає, що угодовство серед поляків не знайшло належного відгуку, проте угодовство глубоко коріниться в його жилах і він далі говорить: „Одначе не твердӂу, щоби перші проби нормалізування польсько-українських взаємин завели у цілости. Треба відповідного часу, щоби вага цієї великої справи знайшла повне зрозуміння у цієї частини польського громадянства, яка досі відноситься до неї неґативно".

ЯКИМИ СПОСОБАМИ НИЩАТЬ ЛЮДЕЙ.

ВИЛЬНО. — Скарбовий уряд у Вильні піддав ревізії особисті доходи литовського патріота, Константина Сташиса, бувшого предсідника розвязаного литовського народнього комітету у Вильні. Польська преса осуджувала його за те, що він роздавав гроші литовцям і литовським орґанізаціям. На підставі тої ревізії уряд ствердив, що вимір податків для нього був за малий. Тому скарбовий уряд наложив новий, додатковий податок для Сташиса в сумі 375,000 злотих, крім того уряд ще усталює кару за неповне плачення податків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. [illegible] 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕСВЯТОЧНІ СВЯТА

Є в нас певні недомагання, які ми не видвигаємо, які збуваємо мовчанкою, які навіть лякаємося порушувати. До таких справ належить теж святкування наших національних свят, державницьких, чи таких як от в память Тараса Шевченка. Свята ті чим далі тим менше відповідають своїм завданням, бо не викликують властивого зацікавлення серед загалу, ні не підносять нашого духа. Очевидно, що говоримо про цю справу загально, бо тут і там вдається це чи друге національне свято влаштувати в такий спосіб, що його можна назвати достойним відсвяткуванням. Та нам іде про загальний стан цеї важної справи. А він є наскрізь незадоволяючий. А як хто сумнівається, хай хоч тепер, у Шевченкові дні, приглянеться одному чи двом нашим концертам, а певно прийде до переконання, що воно так є, як пишемо. Хай тільки спитає у своїй місцевости комітетових, чи вони надіються великого числа публики на святі, а побачить, як вони замісць відповіди — будуть похитувати головами. Або хай прийде на галю, в якій має відбутися „святочний концерт", згідно з оголошенням — „точно". То вже буде добре, як в тій „точній" годині вже будуть отворені двері. А як так ще пожде собі яку добру годину, то мимоволі завважить, що „святочна" галя переміняється поволі в забавову площу, по якій свобідно викрикуючи бігає наша усміхнена дітвора. І річ ясна, ніде ні сліду про святочний настрій.

А програми? Якжеж їх у громаді „зліпити", коли звичайно нема ані відповідного числа сил, ні потрібних матеріяльних засобів, ні навіть часу на підготовку. Бож у нас тепер іде свято за святом. Скінчилося щойно літо — вже є Свято Героїв. За цим святом — іде Свято Листопадове. За ним — Свято Злуки. Зараз за ним — Свято Басарабової. В той самий час входить — Свято Шевченка. А за ним — Свято Франка. Очевидно, що ми поминаємо тут ще окремі, такби сказати, теж обовязкові свята, якими є десятьліття чи двацятьліття ріжниж наших товариств, а далі всілякі інші ювилеї, якими вшановуємо поодинокі історичні події, чи поодиноких визначних людей.

Не знаю, чи ми коли застановлялися, чи є такий ще другий нарід в Америці, котрий мігби вивязатися зі завдання відсвяткувати гідно стільки національних свят. Отже нема такого другого народу, щоб кожного року святкував стільки свят, і то нема вже з тої простої причини, що це не є можливе до виконання. Воно не можливе до виконання і у нас, по наших невеликих громадах. Тому саме, якщо наші національні свята не мають цілком збуденніти, треба в інтересі нашої національної ідеї влаштовувати їх в такий спосіб, щоб вони ставали чимраз більше притягаючими. І треба деякі свята святкувати кожних пять чи десять років, а тільки **найважніші** кожного року, але зате зі знаменито підготованою програмою і святочно настроєною публикою.

РОЗКРИВАЮТЬ ЗЛОЧИНИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО УРЯДУ

(Докінчення)

Мій чоловік відніс цей паспорт в головну контору на тракторному заводі, щоби дістати візу на паспорт. Там працював жид Плущіця, а його помічник був Ровінський. Подивились на ці паспорти і щото змінились їх лиця, що ніби їхні граждани і вирвуться з їхніх пазурів. І каже: „Ти прийди через 10 днів, ми тобі видамо візу, як буде готова". Ми чекали 10 днів і пішов мій чоловік до них, а вони кажуть: „Ще не готова, чекайте ще з тиждень". Ми чекали ще тиждень і знову пішов чоловік А Ровінський каже: „Вам треба явитися в центральну контору".

Мій чоловік відпросився від завода і поїхали ми обоє в центральну контору, де сидів теж подібний Хаймович та секретар Рабінович. Відразу стрінули нас нелюдським поглядом і питають: „Ви Паньків?" Ми кажемо: „Так". „А ви що, хочете виїхати за границю?" Ми сказали: „Хочем". „А що вам тут погано?" Ми кажемо: „Так як бачите. Ніби ви не бачите наше життя?" „Ви маєте ще деякі папери?" Ми їм віддали канадійські горожанські папери, а також і їхні, на котрі ми виїзджали з Канади, а також їхні паспорти, котрі вони нам силою втикнули, бо без них не можна там жити. Він подивився на те все, а спеціяльно на канадійські папери, на яких він нічого не розумівся, і сказав: „Що це за папір?" А ми кажемо: „Канадійські горожанські". А він за них і сховав. А їхній паспорт видав нам назад і каже: „Вам віза не дамо". А ми кажемо: „Московський народний комісаріят казав, що візу ви нам видасьте". „Вони казали через помилку, а анґлійський консуль не має права до наших горожан". А ми кажемо: „Які ми ваші горожани, коли всі наші діти родились в Канаді, а ми прожили 20 років в Канаді". А він тоді: „Без розговору, а то коли будете такі уперті, то я вас арештую. Ви у наших руках, що схочемо, то зробимо з вами".

Ми прийшли до дому й живенько написали листа до анґлійського консуля. Консуль дуже здивувався: яке вони мали право відібрати від нас паспорти. І написав нам не журитися. „Я буду клопотати скільки зможу за своїх горожан".

Він клопотався цим чотири місяці і таки вислав нам знову ті самі паспорти. На них було написано, щоби ми виписались з гражданства, а Сталін послав листа до народного комісаря, щоби нам видали візу для виїзду. Цей Хаймович з Рабіновичем аж перелякались, що ми виїдемо за границю. І за випис з гражданства наложили на нас 200 рублів. Вони знали, що ми виїдемо за границю і розкажемо всему народу. І так ми за десять днів дістали візу і нам сказали, що нам не продадуть тикет до виїзду за рублі, а тільки за доляри. А в нас долярів було дуже мало, то ми ледви доїхали до Риґи, в Латвії. А там сиділи 18 місяців, думали дібратись до Канади. Нам вже Сіпіар давав шифкарту на виплат, але біда в тім, що нам треба було мати від іміґраційного бюра акт. А Канада відказалась вислати цей акт. Ми тільки могли їхати як еміґранти до Канади, а не як горожани. Діти можуть їхати кожний раз, бо вони там джені. То ми рішили їхати хоч до Англії. А в нас теж грошей не було. Бо хоч трохи було долярів, то ми їх розтратили, бо ми сиділи кілька місяців без праці. Ми стали просити знакомих, щоби як небудь вислали нам хоч на виїзд до Лондону. Вони зібрали нам 125 долярів при помочі адвоката Свистуна. Ми ніколи і в вічі не бачили, як він виглядає, але по рекомендації наших знакомих він нам поміг і ми йому за це щиро дякуємо.

Ми вже живемо в Лондоні більше, як рік. Мій чоловік працює в столярній фабриці, а моя середуща донечка працює в цукорному склепу. Ми живемо не погано. Маємо білий хліб і до хліба. І також купили трохи меблів. Правда, з початку ми пробідували, ми не мали ніяких знакомих в Лондоні. Ми їхали пароходом з Риґи. Ми всю дорогу журилися, де ми там дінемося, бо не маємо грошей. Але рижський англійський консуль післав телеґраму до Салвейшен армії і ті нас стрінули як рідних братів на пароходній станції. Ми колись їх ненавиділи, не вірили в них, а вони нам в чорній годині багато допомогли. Посадили нас в тексі і завезли до їхнього готелю. Мого чоловіка забрали в мужеський відділ, а нас в жіночий. Дали для нас пятеро, четверо дітей і я, дві чистенькі кімнати. Давали нам і їду. Не питали нас ні про яку політику, їм було байдуже, чи ми молимось чи ні. А їхнім обовязком допомогти людям, котрі просять. Ми там пробули майже два тижні, заки познакомились з містом і найшли помешкання. Вони нам помагали шукати, а коли винайшли помешкання, то дали нам меблі і сказали: коли будете мати гроші, то заплатите, а як ні, то ні.

Тепер вернуся до нашого дорогого писателя Ірчана. Ми, проживаючи в гостинниці, ходили до його майже кожний день, бо я мусіла там варити, бо в гостинниці навіть теплої води не давали. Отже ми бачили все життя Ірчана. Він не жив для себе, а для народу. Він був відмінна людина від американців і канадійців. Із тих більша частина були самолюби, старались тільки за свій живіт. Ірчан працював день і ніч і також його дружина. Днем працював у бюрі, а ночами виписував свої твори. Він аж спух від безсонних ночей. Він за це діставав багато цих безцінних рублів. Він половину їх видавав на голодних. Ми самі бачили, як він завивав рублі в папірчик і кидав з балькона пухлим дітям. Вони знали, від кого ці рублі летять. З ним жили деякі начальники і деякі американці, а також канадійці. Ніхто з них не дав крихточку хліба пухлим, лише один Ірчан, який співчував бідному народові. ҐПУ його щирість бачило, воно не знало, як би його спрятати за його добрість. І пустили таку нахабну брехню, що він був звязаний з петлюрівцями, щоби кинути між працюючих злу назву на Ірчана. Та бідний народ не вірив їм. Ірчана знали старі і маленькі діти. Ірчан почував, що йому це буде. Він був сумний і мало розмовляв. Почувала й це його дружина.

Одного ранку в шестій годині задзвонив телефон до Ірчана, щоби він зявився до головної контори в дуже важних справах. Ірчан відразу догадався, що це за важні справи: в шестій годині ніхто не працював в конторі. Він живенько зібрався. Його дружина в той час вже не спала. Вона чула, як дзвонив телефон. Він поцілував свою маленьку донечку в голову і сказав: „Прощай, моя мила, одинока донечка, ти вже свого татуся більше не побачиш. Учися, моя донечко, і не забувай української мови, а також свого рідного татуся. Згадай про його, що він пішов за правду на тяжкі муки". Він ще раз притулив сонну дитину до свого серця. І повернув до кімнати, де спала його дружина. Вона була запухла від плачу. А він каже: „Ах ти, моя дорогенька, чого це ти плачеш?" Вона не могла слова промовити з розпуки. Він кріпко її прижав до грудей і сказав: „Не плач, моя дорога, я давно знав, що це буде зі мною. Оставляйся здорова, гляди себе і дитину". Дитина почула плач матері і схопилась скоренько з ліжка. „Куди ти так рано, татусю, йдеш?" А він каже: „До праці, доню". „А чого мама так плаче?" „А плаче, що я так рано від вас іду". „То останься, татусю, послухай мами!" „Ні, донечко, не можу, мене чекають важкі справи". І ще раз поцілував свою дитину й дружину і вибіг з хати.

Під дверима чекали двоє озброєних ҐПУ. Схватили його в свою темну кримінальну кару і повезли як розбійника. Дружина Ірчана повалилася як сніп на ліжко без памяти. Прибігла на поміч бідна уборщиця, яка убирає всі кімнати, і стала розважати дружину Ірчана. Вона більше його не побачила. Його засадили в тяжку вязню на десять років. Біднота ще кілька днів приходила під балькон помешкання Ірчана, чекала на поміч. Мала дитина їм відповідала: „Нема татуся, не маємо що вам дати". Біднота зрозуміла, де Ірчан дівся. Тільки залишилися згадки про Ірчана на Україні. Його вистави всі зліквідовані. Хто мав книжку Ірчана, то сховав далеко. Кожний день приходила ревізія ҐПУ до кімнати Ірчана і перетрясала найменші клаптики сміття. І також забрали всі американські ґазети, які Ірчан діставав.. Вони були такі: „Робітниця", „Укр. Робітничі Вісти" й „Укр. Щоденні Вісти". Назвали це все контрреволюційним.

По школах студентам говорили, що Ірчан мав цілі купи буржуазних ґазет, що він хотів самостійної України і т. д. Моя дівчинка це все чула і тихенько сказала своїм подругам школи, що це неправда, що всі ті ґазети були робітничі з Канади. Один студент прислухався теж, що моя дівчина казала, і написав до стінної ґазети: „Наше життя бурхливі хвилі". Цього студента за ці слова викинено зі школи.

Запитав один студент партійця: „Де худоба дівається?" А партієць відповів: „Не знаю, отже ріжуть... А чого це ти мене питаєш?" Студент: „А ти партієць і не знаєш, де худоба дівається. Таж худоба пішла вся в партію". Цей партієць побіг скоро до директора. Директор зібрав всіх студентів і дав їм тяжку лекцію. Заявив, щоб цього студента викинути з школи. І таких випадків дуже багато, що за одне слово і викидають з школи. Уявіть собі, чи це є дійсна робітнича країна. Це є зрадництво народів. Негідники запанували над бідним народом.

З цим кінчимо.

У. Паньків.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Філядельфія, Па. — Додати до звідомлення Злучених А. У. Орґанізацій м. Філядельфії як Контрольну Комісію: Дорожовський, Ямір, Рудакевич.

Петро Зілінський, Арнолд, Па. — Ви виграли заклад і можете жадати висилки $50 на інвалідів, бо през. д-р Евген Петрушевич здоров і перебуває в Берліні, в Німеччині.

— Ви куди так вибралися, пані Книклякова?

— Та знаєте, ті Куринські знову посварилися! То я йду до лікаря ушних недуг.

— Щож це має спільного з лікарем?

— Та бо я майже нічого не чула з їх сварки . . . а Кропивничка каже, що вони так страшно сварилися!

М. О. Лейкін.

ПІД ЕСПАНСЬКИМ НЕБОМ

Гумористична повість.

(20)

— Цей Мадрид, то діра! У нас у Петербурзі можна розмовитися по французьки та по німецьки майже в кожній крамниці.

У крамниці були якісь два гості й вони приглядалися підзорливо Івановим, коли ті спиталися про французьку та німецьку мову.

— Справжні дикуни! Треба розмовляти з ними на пальці.

Іванів вказав субєктові плащ, а коли йому подали, примірив. Субєкт приніс ширококрисий капелюх, а як подавав його Івановому, що стояв перед дзеркалом, сказав:

— Сомбреро, кабалеро.

— Ага! Капелюх придасться також... А що? Чи не подобаю на еспанського опришка? Ще треба мені тільки ножа, та загляну до словаря, як називається ніж і куплю його потім.

— Ей, чоловіче, вже четвертий хрестик тобі за плечима, а ти наче дитина! — картала жінка.

— З кожної подорожі привожу собі якусь памятку, то чомуж не мав би я купити собі еспанських спеціяльностей?

— Кажуж тобі, що еспанці не носять таких плащів.

Іванів купив плащ і сомбреро, а Ґлафіра дві шовкові ковдри в колірові смуги, всіли до повозу та сказали їхати вже просто до церкви.

— Сан Франсіско ель Ґранде — сказав візник, зупиняючи коні.

Церква св. Франціска, призначена колись на Пантеон у якому мали опочивати тлінні останки всіх заслужених синів Еспанії, належала давніше до монастиря, та монастир недавно скасували, а будинки перемінили на касарні та військову вязницю. Перед церквою сиділо багато прошаків, а один із них підійшов зараз до Іванових і став їм щось пояснювати по еспанськи, бо запримітив, що приглядаються різбленим дверям.

— Ах, якжеж від нього чути цибулею та чісником! — озвалася Ґлафіра Семенівна. — Алез! Алез! — вимахувала рукою. Ці розпучливі рухи побачив церковник, відіпхнув прошака та повів Іванових до церкви, дуже багатої та прикрашеної. Опроваджував їх по церкві, зупинявся перед мармуровими статуями святих і величавими вітражами та пояснював по еспанськи. В церкві було сім престолів, а перед ними священики відправляли богослуження. Побожної публики було дуже небагато, ледви де-не-де клячали старенькі бабусі та молилися. Сповідальниці були пусті.

— Ось ця славна еспанська побожність! — пошепки сказав Іванів до жінки.

— Може завтра при неділі буде більший натовп по церквах. Їдьмо вже тепер до дому, — сказала Ґлафіра Семенівна. — Я дуже втомлена. Іванів згодився, а як звернулися до виходу, церковник простягнув до них руку.

— Ей, братіку, ми нічого не зрозуміли з того, що ти белькотів — говорив Іванів — та хай там, маєш срібняка на цибулю і чісник!

Церковник не був вдоволений зодержаного датку.

— Мало? Ах ти, лупію! Ну, маєш іще, хай тебе качка копне тай відчепися від нас, бо страшно від тебе чути чісником.

— Ґрасіяс, кабалеро, — сказав церковник.

Перед церквою обступила Іванових юрба прошаків, а всі просили милостині так нахабно, що повіз не міг рушити з місця, щоби якогось із прошаків не переїхати. Іванів узявся на спосіб: кинув на землю трохи мідяків, а прошаки кинулися туди, щоби збирати гроші. З того скористав візник і рушив із місця.

— До дому, до дому... — махнула рукою Ґлафіра Семенівна, а потім спиталася чоловіка: — Якжеж сказати „до дому" по еспанськи?

— Зараз, зараз тобі скажу — говорив Іванів — витягаючи словар із кишені.

— Дайже спокій з тим словарем! Я стільки разів уже говорила тобі, щоб ти виписував собі найпотрібніші слова на клаптику паперу, та чи ти коли послухаєш мене... уерта дель Соль — сказала до візника, а той вже зрозумів, що має їхати до готелю.

XVI.

Вже була майже сема, як вернулися до готелю.

— Саме вспіли ми на обідову пору — говорив Іванів, як висідав із повоза. — Цікавий я, чим то нас угостять. Я страшно голоден і готов зїсти і найбільш еспанську страву.

Із заплатою візникові був цілий клопіт, щойно прикликаний, клопів полагодив цю справу на загальне вдоволення.

— Дійсно це неправдоподібне, що за сім годин платиться в Мадриді ледви одинацять і пів пезети.

— Видно таку низьку таксу мають тут.

— Дуже дешево. Майже даром їздиться, — мимрив Іванів, як давав візникові пів пезети на пиво: Пур боар, випий, братіку, за наше здоровля.

Портієр забрав клунки та повів Іванових до вінди. На третьому поверсі послугачка дала Івановому візитівку й довго щось пояснювала по еспанськи.

— Казали, що говорять по французьки в цьому готелі, а тут ні послугачка ні льокай не знають цієї мови. Годі з кимнебудь договоритися — сердилася Ґлафіра Семенівна.

У кімнаті Іванів глянув пильно на візитівку й озвався:

— Ба! Таж це візитівка нашого приятеля, черця. Видно був тут у готелі, як нас не було. Написав навіть щось олівцем... „Був у Вас з мій молодий друг капітано від моря Хуан Мантека, котрого я хотів зробити рекомендасіон у Вас і Ваша жінка. Капітано Мантека бути знову в готель завтра..." Тобто падре Хозе Альварез був не сам, а з приятелем...

— Ага, був із капітаном маринарки... — говорила Ґлафіра Семенівна, заглядаючи через плечі чоловікові на Альварезову візитівку.

Іванів відвернув візитівку та читав далі:

„Капітано Мантека є учєник від я і шукати практік у ваша мова".

— Ах, яка я рада, що зазнайомлюся з еспанським капітаном, який знає нашу мову, тимбільше, що то ще молода людина! — озвалася Ґлафіра Семенівна. — Буде опроваджувати нас по Мадриді й усе нам покаже. Треба буде ждати на нього завтра рано.

— Шкода лише, що завтра, бо то добра та дуже товариська людина..

— Е, зовсім того не жалую! Ненажера тай пе забагато! — відповіла жінка. — Ти зараз із ним упився би. А зріштою це чернець то ніякої з нього не може бути користи, бо ніде з ним прилюдно ходити не можна. Що іншого з таким молодим офіціром: цей і до театру й до цирку піде.

На коридорі почувся дзвінок і голоси: Коміда, коміда, кабалерос!

— Дзвонять на обід. Ходімо...

— Не знаю, чи переодягтися до обіду, чи ні? Е, не оплатиться причепурюватися для еспанців!

— Чому?

— Мій коханий, думаю, що тут не буде такої паради при обіді. Певно знову прислуга буде розмазувати сос так, як у залізничій реставрації.

(Дальше буде).

ПОВІДОМЛЕННЯ.

В справі Пропамятної Книги У. Н. Союзу подаємо до відома членства, що на засіданні головного екзекутивного комітету У. Н. Союзу з 17-го лютого 1936 року рішено таке:

Пропамятна Книга коштуватиме $5.00 за один примірник. Коли мова про членів У. Н. Союзу, то вони обовязані покрити тільки кошти висилки Книги та видатки, получені зі спеціяльною оправою цеї Книги. Ці кошти виноситимуть $1.00.

Член У. Н. Союзу може замовити ТІЛЬКИ ОДНУ КНИГУ ПО ЦІНІ $1.00. Те замовлення має наступити ЧЕРЕЗ ВІДДІЛ, до котрого дотичний член належить.

Тому відділи повинні виготовити списи тих членів, що бажають замовити цю Пропамятну Книгу, сколектувати від кожного належитість у сумі $1.00 та прислати замовлення разом з належитістю до адміністрації „Свободи".. Замовлення треба надсилати впродовж наступних ТРЬОХ МІСЯЦІВ, а саме, березня, квітня і травня.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗУ.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

БАТЬКИ И ДІТИ.

З нагоди святкування річниці уродин Джорджа Вашингтона в одному клюбі в Брукліні, Н. Й., одна з жінок грала матір Вашингтона і виголосила заклик до молодих людей, приявних у театрі:

„Люди нинішнього дня не повинні відкидати з легким серцем, хочби навіть під незнати якою провокацією, ті вольности, за котрі їх батьки боролися так тяжко, щоб їх добитися".

Не сказала в своїм заклику, але відай думала сказати, що й з вольностями часто буває таке саме, як з маєтками: що батьки збирали ложкою, сини роздавали варишкою.

ЧАС НЕ СТОЇТЬ.

Говорила це пані Аморета Фрейзер, котрій дано грати ролю матері Вашингтона тому, бо їй уже 101 літ життя.

З нагоди цього представлення пані Фрейзер сказала дещо про старі часи в Америці: „У початках моеї сотки літ молода жінка, що стала акторкою, не могла вдержати свого становища в товаристві. Нині інакше, і так повинно бути".

І то не лишень так було з акторками, але й з акторами. Акторок уважали за проститутки, а акторів за людей такого непогамованого й грубого поведення, що їх у пристойне товариство не пускали.

ЧИ СТАНЕ ТЕПЕР?

На „загальній раді" союзу реформованих церков, що відбувався кілька тижнів тому в Ню Йорку, жінки предложили резолюцію, щоби їм признано право голосування на зборах церков цього віросповідання.

Жінки говорили в резолюції: „Адже жінки можуть причинитися немало до розвою спільної справи".

Чи справді? Чи може „жінки мають довге волосся, а розум короткий"?

ЯК У ЛЮДЕЙ, ТАК І В НАС?

На свято столітньої річниці жидівської синагоги Шаре Зедек у Ню Йорку прислав телеграму не лишень губернатор стейту Ню Йорк, що сам є жид, але й президент Рузвелт. Коли це вже можна вважати за політиканство, то не можна назвати політиканством, коли на святочнім обході синагоги виступають бесідниками не лишень жиди, але й предідник одної католицької колегії як офіціяльний преставник Монсініора Лявеля та представник генеральної Ради Церков Христа, що обєднує всі протестантські церкви в Америці.

Газети стверджують, що бесідники цих трьох вір підчеркували, що католики, жиди й протестанти повинні стояти разом як союзники в боротьбі за релігійну свободу й взаїмне порозуміння.

Коли таке діється серед американців, коли станеться серед українців хочби таке, що стануть попри себе всі українці всіх християнських віросповідань для боротьби за свої спільні ідеали?

КОЛИ ЗАПІЗНО ВЧИТИСЯ?

На зборах Американського Союзу Університетських Жінок у Ню Йорку виступив Ервинг Лордж, професор Колумбійського університету, з цікавим рефератом на тему: Чи здібність людини вчитися слабне з досягненням дозрілости?

Проф. Лордж доказував на основі докладно переведених розслідів, що память людини по досягненню дозрілого віку слабне лишень дуже непомітно. Він подав цілу низку випадків, у котрих старші люди вчилися ріжних річей навіть скорше, ніж молоді.

Це кидає світло на звичайну балачку старших людей: „Мені вже запізно вчитися! Най учаться ті, що можуть: молоді!"

КОМУ ТЯЖКО НА СТАРІСТЬ УЧИТИСЯ.

Все таки проф. Лордж признав, що багато людей по досягненню дозрілости, перестає вчитися, принявши за правду, що вони не можуть учитися.

Звідки це береться?

Проф. Лордж називає це войовничою ігноранцією (войовничим незнанням). Старші люди не вчаться, бо вони заліниві або не хочуть ставати суперниками молодих людей.

Отже щось як діти, які часто „не можуть учитися, бо голова болить".

КОГО МОЖНА НАВЧИТИ.

Панна Ровін Тернер, з Трой, Ню Йорк, що має 25 років життя, з чого 20 літ пересиділа в кріслі на колісцятах, шукаючи з нудів за забавкою, пробувала дізнатися, що їсть гусениця.

Каліка дістала собі гусеницю, чорну й волохату. Назвала її Скізікс. Каже каліка: „Вона відразу зїла з моеї руки окрушину хліба. Потім випила дещо молока з ложечки. Це було три тижні тому. Тепер вона підносить голову, як почує мій голос, і повзає туди, де я положу палець".

Газети думають, що найважніше в цій новинці те, що гусениця стала „петом". Одначе чи не важніше, що й гусеницю можна навчити розпізнавати голос одної людини від інших та підходити до руки їсти? Коли так, то невже мала би людина ставити собі добровільно якісь межі свому навчанню?

„ПІДПИС".

Український письменник Василь Стефаник, видно, теж вірив у це, що й старий чоловік може навчитися дещо нового, а то й зовсім йому незвичного.

В оповіданню під наголовком „Підпис" автор представляє, як старі газди вчаться підписуватись. Попав на цю думку один селянин, як йому прийшлося платити нотареві за легалізацію свого знаку на векслі. Говорив при тім його ручитель: „Хлоп — усе дурний, гние цілу зиму, та й не може навчитися навіть свое порекло на письмі покласти". Думав собі селянин: „А хоч ти злодюга вічна й помийник панський, але слова добрі маєш". Несе гроші домів, а той ручитель з голови не виходить. „Злодій, то злодій, але слушні слова говорить". І накінець знайшов раду: „Поклав я гроші в скриню, а сам до Доці. Ти, Доцько, діда навчи підписати найменя. Хай дід панам горла не напихає, бо воно напхане. Я волію тобі платиночку купити..."

І Стефаник описує далі, як їх Доця вчить старих газдів писати.

І чи тепер дивниця, чому наші люди Стефаника не люблять читати?

Як проф. Лордж каже, „войовнича ігнорація".

Хорий дідусь.

Дідусь мусить заживати капли, які не дуже йому смакують. Внук приглядається, як дідусь скривився при заживанню капель, тому питається:

— Чому дідусьо мусить заживати такі недобрі капли?

— Бо передтим заживав я дитинко, багато задато добрих капель...

„СУЧАСНА РОСІЯ"

Нове число квартальника „Сучасна Росія" („Контемпорарі Рошія", січень 1937) містить ряд цікавих статтей. Кромі редакційної статті, п. Лансельот Лотон написав ще добре документовану статтю на тему „Совети й Еспанія". У тій статті доказує автор на підставі документів та цетат із самої совєтської преси, що Третій Інтернаціонал підготовляв захоплення влади в свої руки в Еспанії давно перед повстанням ген. Франка.

„В році 1934 — пише п. Лотон — ліве крило соціялістів настільки зросло в силу, що його провідники, сеньор Лярго Кабаллеро, отверто й настирливо напирав на проголошення диктатури пролетаріяту..."

І в дійсності, вскорі розгоріло повстання в Астурії та комуністи зробили спробу проголосити совєтську републику.

„В обширній статті, яка появилася дня 5 грудня 1934 року в „Комуністичному Інтернаціоналі", офіційному органові Комінтерну, пише п. Лотон, подано докладний опис жовтневого повстання в тому році. Узброєні робітники захопили у свої руки велике число міст і зорганізували в них совєти на московський лад.

„В Катальонії, каже „Комуністичний Інтернаціонал", комуністи тому не відіграли рішаючої ролі, бо там не було сильного проводу. Катальонія не виповнила того завдання, якого можна було від неї сподіватися.

„Натомісць в Астурії справа малася інакше. Там від початку до кінця наша партія вела провід в повстанню — хвалиться „Комуністичний Інтернаціонал".—З часом комуністи одержали перевагу не тільки у всіх революційних комітетах, але також і в регіональних комітетах... які згодом цілковито опинилися в руках комуністів...

„У всіх містах і селах Астурії, занятих повстанцями, позасновувано совети. Накази й розпорядки видавалися в імені робітничого уряду. Знесено приватну власність, зорганізовано червону армію і вона відразу заатакувала місто Овієдо, столицю Астурії, яке ще було в руках уряду. Ця влада захопила 1,400,000 пезетів в золоті й банкнотах з Еспанського Банку, а її військо має на сумлінню сотні підпалів, збурення величавої катедри, знищення неоцінених старинних памяток, висадження динамітом університетської бібліотеки і т. д."

Невдачу цеї першої генеральної офензиви еспанського пролетаріяту приписує „Комуністичний Інтернаціонал" недостатчній підготовці до повстання.

„Приходимо врешті до найбільше ревеляційних висказів у тій статті, пише п. Лотон. В ній кажеться, що коли... зважити хочби тільки той один факт, що еспанський пролетаріят бореться за владу під совєтським прапором у цілому ряді найважніших провінцій Еспанії (особливо в індустріяльній півночі, в Астурії), то це свідчить про величезну історичну побіду совєтської ідеї, побіду Комінтерну та комуністичної партії в Еспанії... Еспанія стоїть перед рішаючим боем. Завданням нашої партії є тепер недопустити до консолідації сил переможців, ведучи партизантський бій у всяких формах безупинно.

Такі рішення приняли комуністи два роки перед виступом ген. Франка! Підчас Семого Конгресу Комуністичного Інтернаціоналу, який відбувся в Москві в липні 1935 року, вироблено і проголошено плян створення людового фронту для Еспанії і рішено поширити його на Францію та інші держави світа. Дня 16 лютого відбулися вибори в Еспанії, в яких ліві здобули більшість мандатів, помимо того, що праві партії мали підчас виборів 200,000 голосів більшости.

Повстання ген. Франка перечеркнуло пляни комуністів які приготовлялися до перебрання влади. В поспіху зорганізовано людовий фронт та передано владу (після резиґнації поміркованих міністрів) сеньорові Кабаллеро, який в той час вспів вже прийти до порозуміння з Москвою. Совети негайно вислали до Мадрида своїх спеців. М. Розенберґ, представник Москви в Женеві, зрезиґнував з позиції заступника секретаря Союза Народів і з поспіхом виїхав до Еспанії разом зі штабом, що складався із сто сорок осіб, в тому кількох військових експертів... До Катальонії вислано з Москви довіреного Антонова-Овсієнка, того що в році 1917 організував перші відділи червоної армії в Петрограді.

На підставі документів предложених перед лондонську комісію не-інтервенції, подає п. Лотон у своїй статті докладний спис тої помочі, яку Москва дала червоному урядові в Еспанії:

„З початком місяця вересня прибуло до Барсельони чотирьох штабових старшин червоної армії. Пізніше, в томуж місяці, приїхало до Барсельони дальших 55 совєтських старшин, які переняли на себе завдання вишколу червоної міліції. З початком вересня прибуло до порту Алькаля де Генарес 40 російських літаків враз з пільотами. Перед тим, приїхало туди двох старшин совєтської армії, щоби поробити відповідні приготування до приходу літаків. Дня 7 вересня прибуло до Барсельони 30 літаків враз з залогою, готових до негайної служби, їх привезено на совєтських торговельних пароплавах. Дня 14 вересня вивантажив совєтський пароплав „Комсомол" в порті Аліканте 50 тенків враз з російською залогою по чотирьох жовнірів на тенк. Дня 25 вересня совєтський пароплав „Нева" привіз до порту Аліканте амуніцію та оружжя. В другій половині вересня, два совєтські пароплави привезли з Одеси до Картагени 50 панцирних авт та чимале число вантажних автомобілів. Старшин, які приїхали разом з тим транспортом привитано на осібному ренкеті. З початком жовтня совєтський пароплав „Кубань" привіз до Аліканте велику скількість военного матеріялу. Дня 6 жовтня, на повному морі, перевантажено з російського пароплава розібрані літаки на еспанський пароплав „Паррен Менді", з призначенням для Барсельони. Дня 10 жовтня виладував британійський торговельний пароплав російські тенки в Аліканте. Дня 11 жовтня привіз совєтський пароплав „Георгій Дімітров" легкі вантажні авта з Одеси. Дня 11 жовтня виїхав з Одеси совєтський пароплав „Інгул" з амуніцією. Дня 14 жовтня виладував совєтський пароплав „Зирянін" военні матеріяли в Барсельоні; місцева влада устроїла для нього величаве принятя. В кілька днів опісля прибуло до Барсельони дальших 30 літаків, остентаційно для Червоного Хреста. В той час ждало в порті Картагени до виладування кілька російських пароплавів. Дня 15 жовтня, совєтський пароплав „Старий Большевик" виладував в Барсельоні вантаж що складався з бомб, гранат, вантажних авт, частей до направи, літаків, легких панцирних авт та трійливих ґазів. Дня 16 жовтня привіз совєтський пароплав „Комсомол" 50 панцирних авт і 100 людей до Картагени. Того самого дня в еродромі Алькаказарес, кілька миль від Аліканте, російські пілоти випробовували літаки зготовлені у фабриках на передмістях Аліканте. Дня 20 жовтня привіз совєтський пароплав до Аліканте легкі вантажні авта. В тойсам час російський пароплав „Нева" та мексиканський пароплав „Халіско" виладовували в Алікане велику скількість военного матеріялу... і т. д.

Зі статті п. Лотона видно, хто властиво почав горожанську війну в Еспанії, довго ще перед тим нім ген. Франко підніс зброю і чиїм коштом та за чією підмогою та війна ведеться.

Кромі статті про Еспанію знаходиться в тому числі „Сучасної Росії" також стаття єпископа монс. Д'Ебріні, під заголовком „Цілі Москви". Монс. Д'Ебріні дуже добре визнається в совєтських справах, він був довший час головою ватиканської комісії „Про Русія", два рази особисто відвідував Совети (другого разу большевики його видалили).

Незвичайно цікава стаття написана проф. В. Садовським, під заголовком „Безперервна революція на Україні". Вона документована майже виключно матеріялами з совєтських джерел, бо як влучно сказав монс. Д'Ербіні, „студіюючи большевицьку пресу, ті всі ПРАВДИ, ІЗВЄСТІЯ, можна з них довідатися ревеляційних річей, вони самі дадуть найкращий матеріял, щоби помити теорії большевизму". Стаття проф. Садовського висвітлює на підставі відомостей із совєтської офіційної преси, як Україна безвпинно бореться з Москвою за свою незалежність.

Другі статті є про совєтську армію, про фіноугрійське населення Совєтів та рецензії важніших публікацій.

В огляді нових видань поміщено дуже прихильну рецензію книжки інж. д-ра Е. Храпливого „Сільське господарство галицько-волинських земель". (Львів 1936), підчеркуючи, що той хто цікавиться економічним положенням українців, не повинен переочити величого значіння яке відграє та часть українського народу, що живе в Польщі. Для нього книжка інж. Храпливого є необхідною.

(УкрБюро, Лондон).

НІ НЕ ТІШСЯ ЛЮТИЙ ВРАЖЕ...

Ні не тішся лютий враже,
Не радій, що ти вже пан,
Не літай високо дуже,
Бо ще сядеш низько сам.
Не лякай нас так тюрмами
Бо цей страх не є для нас,
Памятай, що з тими днями
Йде поганий тобі час!
Це все нам лише наука,
Як віддячитись тобі,
Щоб з процентом все за бука
Відплатитись в боротьбі.
Ні не тішся лютий враже!
Не радій так, не гуляй,
Краще вічну собі память
Наперед вже заспівай.
Ми не тих зовемо „наші",
Що клонились завше вам,
Ми сини, сини Вкраїни,
Що до сонця шлях все нам.
Ми не будем наймитами
Клятий враже все тобі,
Ми вже днесь ось тут панами,
Тут, на батьківській землі!

Микола Горішний.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

СЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 90, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. березня, заарз по Сл. Божій, в гали церковній. Кожний член має явитися і заплатити свою належитість. Хто не заплатить, буде суспендований. Це останній раз повідомляємо і звертаємо увагу. — З. Волчанський, предс.; Мик. Андрійчин, кас.; І. Чепа, мол., фін. секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Михаїла, від. 332, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в понеділок, 22. березня, в годині 7-мій ввечір, в У. Н. Домі при Колфакс ул. Просимо всіх членів прийти на час і точно платити свої місячні вкладки, щоб новим і молодим урядникам не завдавати забагато труду. Члени, котрі хотять набути ювилейну книгу У. Н. Союзу, хай зголосяться на зборах відділу. Члени платять за книгу липше 1. доляра. — А. Бриґіда, предс.; П. Причка, фін. секр.; М. Балицький, кас.; М. Венґрин, рек. секр.

Розмова неробів.

— Як я буду директором, то проголошу 365 днів святочних у році.

— Чи ти збожеволів! Таж тоді що чотири роки всі мусили би один день працювати!

Спікер у радіостації: Позір, поважані пані! Тепер чверть години не будуть пані зовсім нічого чути. Це буде трансмісія з робітні, в якій робітниці шиють на тихих машинах до шиття фірми „Смит Брос".

ВІДОЗВА
до односельчан зі села Мелни, пов. Рогатин.

Ми отримали відозву зі села Мелни, пов. Рогатин, підписану урядниками місцевої читальні „Просвіта", кружка Рідної Школи і кооперативи „Згода". В тій відозві вони пишуть про національно-освітню працю, яку вони започаткували в своїм селі і яку хотіли би продовжати.

„Життєвий досвід, говорять вони, учить нас наглядно, що ніхто ніколи не добився кращої долі в життю, як що не мав відповідної освіти і виховання. Ми переконані, що коли ми хочемо добитись кращої долі, то також мусимо здобувати належну освіту. Ми мусимо взоруватись на жидах, які не задоволяються публичними школами, але ще тримають для своїх дітей вдома учителів. Бо теперішня публична школа нічого конкретного не дає.

Уся молодь і більшість старших нашого села Мелни вже зрозуміли це. Вони перестали пити і курити і за ті гроші, що мали пропивати та прокурювати вони спровадили і удержують відповідного учителя та інструктора, який дає українській молоді належну освіту. Завданням нашого інструктора є: 1) Вчити і виховувати доріст при читальні Просвіта, як також для старших давати відповідні виклади. 2) Провадити вишкіл хліборобської молоді. 3) Вишколювати і провадити орхестру, хори, світський і церковний. 4) Працювати на господарсько-кооперативному і молочарському полі. 5) Провадити лекції із 9-ма учениками і ученицями з гімназійних кляс, що мають відбуватися від години 9 рано до години 1—2 по пол. так як у інших школах.

Для тих то дітей потрібні дорогі шкільні підручники, приладдя, музичні інструменти. Та з такого навчання мають на майбутнє вийти народні працівники, що мають провадити культурно-освітню працю також по інших селах. Як що хочемо, добитися кращої долі, то мусимо всіма силами і засобами змагати до цього, щоб наші підростаючі покоління діставали таку освіту, яку вимагає нинішний вік. Вони мусять дістати щонайменше таку освіту, що рівналасьб освіті семиклясової школи міського типу. А з них 10% щонайменше повинно дістати гімназійну освіту. Бо відомим є, що тільки нарід із вищою освітою і відповідним суспільним вихованням буде здібний зорганізуватися і тимсамим буде мати силу постояти за свої права, та стрясти зі себе всякого роду галапасів і пявок.

Вся молодь і багато старших з нашого села вже зрозуміли це і як вже було згадано наняли відповідного учителя-інструктора. Тим самим наше село Мелни стало взірцем для інших сіл. Інші села також починають це розуміти, що нарід може числити на виграну тільки в тому випадку, коли буде мати більшу скількість доброї і патріотичної інтелігенції.

Але щоб ця праця, яку започаткувало наше село могла далі продовжуватися, то на те треба витрачувати поважну суму гроша. Наша молодь і багато старших вже зарікнулися пити і курити, щоб заощадити гроші на ту ціль. Але цього мало. Ми звертаємося до Вас, дорогі друзі, з гарячим проханням о ласкаву грошеву піддержку в цілі закупна шкільних підручників, приладдя, відповідної бібліотеки, а також по можности про наділення степендій деяким убогим ученикам. Віримо, що не відмовите помогти нам у так важному ділі, в нашому змаганню за кращу долю нашого народу. Очікуємо якнайскоршої відповіді".

В той спосіб пишуть наші брати з рідного села. Гадаємо, що їх праця дійсно заслугує на найскоршу піддержку. В тій цілі ми завязали комітет в Стемфорд, Конн. і просимо всіх односельчан, а також інших українських громадян з рогатинського повіту, щоб присилали свої жертви на ту ціль. Жертви можна слати до гром. І. Буяновського, або п. А. Черкавської, або на таку адресу:

Paul Walczuk,
37 Mitchell St., Stamford, Conn.

Жертва страшної помилки.

До якоїсь пані насеред дороги приступає підозрілий тип і пияцьким голосом просить:

— Що ваша ласка, пані дайте бодай цента бідному чоловікові. Я жертва судової помилки.

Пані дала милостиню та з цікавости питається:

— Якаж це була судова помилка?

— А мали мене замкнути в арешті, тимчасом суд увільнив мене на такий тріскучий мороз!

УВАГА! БОСТОН, МАСС., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!
ЗАХОДАМИ ТОВАРИСТВ І БОСТОНСЬКОЇ ПАРОХІЇ
:——::—— влаштовується :——::——

КОНЦЕРТ

в честь ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, нашого незабутнього і невмиручого поета

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 21-ГО БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1937 РОКУ

В ГАЛИ ПАРОХІЯЛЬНІЙ, 136 ARLINGTON CTREET, BOSTON, MASS.
Початок в годині 5-тій пополудні.

В програму Свята входять: місцевий Хор під проводом о. КУЦІНІРА, реферати в українській і англійській мові, деклямації, соля, і т. д. Одним словом зміст концерту багатий.

Уважаймо, що нашим святим обовязком є бути на Святі Батька Тараса, щоби так, як що року, заповнити галю та чесно вшанувати память великого Мужа України. — Комітет Свята сердечно запрошає гостей з усіх дооколичних місцевостей, як: з Вунсакет і Провіденс, Р. Ай.; Менчестер, Н. Г.; Сейлем, Лоренс і Тантон, Масс. — Комітет. 64

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ І ВЕЧЕРЯ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ,
В САЛІ ТОВ. АМЕР.-УКР. ГОРОЖАН.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 21-ГО БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1937 РОКУ
в годині 5-тій вечором відбудеться
В САЛІ ТОВ. АМЕР.-УКР. ГОРОЖАН У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ
при 847 Н. Френклин Стр.

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ І ВЕЧЕРЯ

в честь Ексцеленції Кир Константина Богачевського
заходами укр. Братств і Товариств у Філядельфії.

ПОГРАМА КОНЦЕРТУ: 1. Вступне слово — п. А. Пашук; 2. Хор Сиротинця виконає кілька пісень при супроводі Орхестри проф. Филипа Дубаса; 3. Деклямації дітей Сиротинця; 4. Орхестра проф. Дубаса виконає кілька нових музичних творів; 5. Катедральний Хор, під проводом п. Василя Коцюбинського, відспіває вязанку укр. пісень. 6. Святочна промова — д-р В. Ґалан; 7. П. М. Ґоршко відспіває кілька козацьких пісень; 8. Деклямація Ольги Олесь; 9. Квартет учениць п-ни Галі Сивуляк; 10. Коротку виставу відограють школярі зі Сиротинця. — Після концерту Спільна Святочна ВЕЧЕРЯ, на якій буде приявний Ексцеленція Кир Константин.

Прийдіть всі з Філядельфії й околиці на концерт і вечерю й заохотіть знайомих, щоб були на цім гарнім святі(де всі засядемо як одна українська родина. — Дохід вцілости призначений на Український Музей у Стемфорді. 64

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

ЗАХОДАМИ ЦЕРКОВНОГО И ДИТЯЧОГО ХОРІВ
при українській-правосл. церкві св. Вмч. Димитрія в Картерет
:——::——: відбудеться :——::——:
НА ВІЧНИЙ СПОМИН ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ УКРАЇНИ

ДЕНЬ БАТЬКА ТАРАСА

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 21-ГО БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1937 РОКУ
з наступним порядком:

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ за спокій душі Тараса Шевченка в українській прав. церкві св. Вмч. Димитрія, 641-645 Рузвелт Евеню, в годині 12-тій вполудне.
СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ, який попередить ДИТЯЧЕ СВЯТО, в Німецькій Галі при Рузвелт Евеню, в огдині 7-мий вечором. — Вступ 35 цнт. Діти 10 цнт. 64

УВАГА! НЮАРК, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!
ЗАХОДАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ МІСТА НЮАРКУ
:——::—— улаштовується :——::——

КОНЦЕРТ

в честь нашому великому генієві
ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 21-ГО БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1937 Р.
В СІЧОВІЙ ГАЛІ
229 SPRINGFIELD AVENUE, NEWARK, N. J.
Початок точно в годині 3-тій пополудні.
Святончу промову виголосить ДМИТРО ГАЛИЧИН.

В концерті бере участь ДВА ХОРИ, а то Хор Укр. Прав. Громади, під управою п. проф. І. БУКАТИ, і Хор Укр. През. Громади, під управою п. проф. Ю. КИРИЧЕНКА.

Шановне Громадянство! Запрошуємо вас на цей концерт, щоби разом віддати честь нашому Генієві, котрий у своїх піснях будив нас з вікового сну: Вставайте й кайдани порвіте! Тож краще буде, коли всі прийдемо на цей Святочний Концерт і віддамо разом щирий поклін тіням нашого будителля, котрий жив тільки для України. Тому пирходіть старші і приводіть своїх дітей, хай вони привчаються шанувати своїх великих людей. — Центральна Рада. 64

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.
На Рідну Школу.

В часі Різдвяних Свят наш парох о. сов. Лев Сембратович заповів в церкві, що цього року не сміє ні найменше братство чи сестрицтво, або яке небудь інше товариство, відмовитися жертвувати щось на Рідну Школу в старім краю. Отець совітник говорив, що цього особисто припильнує і піде до кожного товариства в тій справі. І так, дня 14 лютого ц. р., коли відділ 292 У. Н. Союзу відбував свої місячні збори, прийшов о. совітник і заявив предсідникові, що хоче він забрати голос. Предсідник Іван Форись перепросив зібраних, що на хвилю перериває збори і уділив слова о. Сембратовичеві, який в коротких але ядерних словах представив теперішний стан Рідної Школи в старім краю. Він представив також, яке значіння має рідна школа для народу, а далі зясував, як польська влада нищить нашу Рідну Школу, забороняючи нераз малим дітям навіть прадідне поздоровлення „Слава Ісусу Христу". Ми тут у вільним краю не повинні безчинно глядіти, як польська влада нищить нам таку інституцію як Рідна Школа й повинні скріплювати її морально і матеріяльно, щоб вона видержала у тій боротьбі з польською владою і не заломалася.

Отець парох говорив так: „Приходжу мабуть перший раз до вас в тій справі. Попередніми роками ви самі ходили з колядою і підтримували рік-річно Рідну Школу. Цього року ви збираєте фонди на будову місцевого Народного Дому і на місцеву школу. Дуже добре діло робите, хай вам Бог помагає. Але ви не смієте також забувати про те, що Рідна Школа в старому краю підупадає. Жертвуйте і для неї після змоги, але щиро і радо, а Господь вам стократно нагородить!" Після його слів підписаний піддав думку чи не добре булоб, перевести добровільну збірку. Приявні на це згодилися і він пішов враз з панею Ю. Шустакевичевою помеж членів. Жертвували по $1: Ю. Шустакевич, П. Кізел, І. Форись, І. Андрусевич, Д. Даугош, д-р К. Качмар, І. Дзядик, П. Попіль, В. Єднак, д-р А. І. Кібзей, І. Саврій, М. Максимець, М. Баранецький, М. Романів, В. Лишак, В. Лишньовський, І. Боднар, П. Кіянчук, Ю. Новак, Г. Кавич, П. Романів, И. Масляк, С. Чорний, О. Черевешко, В. Шкільник, М. Коваль, Т. Сисак. Дрібними датками зложили $6.40. Решту, що рівняла би суму $50 доложено з каси. Рівнож зазначено, що всі ті українські громадяни, що не мали зі собою грошей, або не були зовсім на зборах, будуть могли зложити свої жертви чергових місячних зборів. Гроші вислано до краю через Обєднання.

Петро Кізел, секр.

ФУЛТОН, Н. Й.
Коляда на народні цілі.

На зборах товариства „Запорозька Січ", що відбулися дня 10 січня ц. р. пояснено членам, чому треба помагати рідному краєві. Вслід за тим ухвалено піти на Різдво з колядою. Члени пішли і зібрали такі жертви: по $1: М. Лобур, С. Соловій, Л. Ройк, І. Каменюк, М. Співак; по 50 ц.: С. Зарічна, Магда Захарків; Марія Заневич, Михайлина Коваль, Я. Войтович, І. Олевич, Й. Дорчак, Катерина Кучинська. Разом $9. При тім були малі кошти $1.25. З оставших $7.75 вислано через Обєднання $4 на інвалідів, а $3.75 на Рідну Школу.

Мирон Співак, касієр.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.
На Рідну Школу.

Замісць подяки за желання з нагоди свого одруження з панною Іванцьо Процай, яке відбулося дня 6. березня, надіслав п. Ф. Луців до Обєднання від себе і дружини $5, як жертву на Рідну Школу.

БОФАЛО, Н. Й.
На політичних вязнів.

З нагоди забави односельчан села Одрехова, пов. Сянік, яка відбулася на 27. лютого, приявні зложили $7.30, які переслано через Обєднання на політичних вязнів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (134)

Коли Тарзан викликав імя Га-Яти, величезна малпа виступила з гурта і поволи попрямувала до нього. „Я є Га-Ята", сказала вона. Це був спосіб малпячої розмови, і це означало: „Ти мене кличеш, що ти хочеш від мене?" Малпа була сумна. Тарзан вдивлявся в її обличчя і старався відшукати способу якби до неї заговорити, щоб спонукати її до певного завдання.

„Га-Ята не боїться нічого", почав він від компліменту. Тарзан знав, що солодкі слова в однаковій мірі ділають на малпів, як і на людей. „Так. Я не боюся нічого", скоро підхопила малпа. „Я всіх убиваю. Не боюся я тигра з яким я отвертім полю звожу боротьбу, не боюся довгого вужа, що дусить, не боюся навіть чорних людей зі списами".

„Тільки людина, чорна або біла, може усунути з мене ці дроти, що мене звязують", почав далі Тарзан. Та малпа не зрозуміла в першій хвилі про що говорить і скоро заговорила: „Га-Ята вбиває тармаганів і команганів" себто білих і чорних. Але Тарзан скоро заперечив: „Ні, я хочу, щоб ти принесла мені живого чоловіка, який розвязав би ці дроти".

Малпа довго думала, після цього сказала: „Га-Ята розуміє, Га-Ята має принести живого чоловіка сюди". Останнє речення вона вимовила кілька разів. „А тепер іди, Га-Ято, знайди якогось чоловіка і силоміць принеси його сюди", сказав Тарзан. Малпа обернулася і скоро подалася в нетри. Тарзан слідив за нею зором, аж доки її хребет не зник в кущах.